

Vergaderjaar 1993–1994

23 179

Wijziging van de Wet op de jeugdhulpverlening en het Wetboek van Strafrecht in verband met hulpverlening aan weggelopen minderjaren

Nr. 5

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 28 december 1993

I. ALGEMEEN

Graag beantwoorden wij de vragen en opmerkingen uit het voorlopig verslag als volgt.

Verschillende vragen over de reikwijdte van het onderhavige wetsvoorstel geven ons aanleiding het effect van het onderhavige wetsvoorstel nog eens kort samen te vatten. Het wetsvoorstel introduceert nieuwe mededelingsplichten maar brengt overigens geen verandering in de verschillende verantwoordelijkheden van diegenen die bij de opvang van weggelopen minderjarigen zijn betrokken. Ongewijzigd blijven bijvoorbeeld de regels dat van opvang van een minderjarige door een in de Wet op de jeugdhulpverlening bedoelde opvangvoorziening in situaties van acute nood (artikel 26, tweede lid, van de Wet op de jeugdhulpverlening), onder opgave van redenen, mededeling wordt gedaan aan een plaatsende instantie (artikel 26, derde lid, tweede volzin van de Wet op de jeugdhulpverlening) en dat deze opvang nooit langer dan twee weken kan duren. In de memorie van toelichting heb ik in de paragrafen 4.1. en 4.4. uiteengezet welke de positie en de taak van de plaatsende instantie zijn.

Het wetsvoorstel voegt aan de taken van de opvangvoorziening en de plaatsende instantie toe dat, waar reeds een informatieplicht bestond (artikel 26, derde lid, tweede volzin, van de Wet op de jeugdhulpverlening), deze snel wordt uitgevoerd (onverwijld in plaats van zo spoedig mogelijk), alsook dat nieuwe informatieplichten ontstaan (artikel 26, vierde lid, derde volzin van de Wet op de jeugdhulpverlening).

Ongewijzigd blijven eveneens de uitgangspunten van artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht. Dit artikel is alleen dan aan de orde wanneer in het kader van hulpverlening aan weggelopen minderjarigen de verblijfplaats van de minderjarige niet aan de ouders wordt bekend gemaakt. Dan kan sprake zijn van verbergen in de zin van artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht. Dit artikel is alleen dan aan de orde wanneer in het kader van hulpverlening aan weggelopen minderjarigen de verblijfplaats van de minderjarige niet aan de ouders wordt bekend gemaakt. Dan kan sprake zijn van verbergen in de zin van artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht. Straffeloos is in die omstandigheden de

hulpverlener die de verblijfplaats van het kind aan de raad voor de kinderbescherming meldt, alsook de hulpverlener die aan degene die het gezag over de minderjarige uitoefent gemeld heeft dat hulp wordt verleend en ook overigens zorgvuldig is bij zijn hulpverlening.

Het wetsvoorstel voegt aan de laatstgenoemde eis van zorgvuldige hulpverlening toe dat de hulpverlener aan de ouder zijn identiteit en zijn woonplaats moet melden.

De wijzigingen van de Wet op de jeugdhulpverlening worden voorgesteld omdat in deze wet problemen over het informeren van de ouders niet voldoende worden uitgesloten. Immers, in de situaties van acute nood, bedoeld in artikel 26, tweede lid, van de Wet op de jeugdhulpverlening, mag een voorziening een kind opnemen zonder dat een indicatie is gesteld door een plaatsende instantie en dus ook zonder het daarbij verplichte vooroverleg met de ouders. Ongeregeld is tot dusverre gebleven wanneer en door wie de ouders van deze opvang op de hoogte worden gesteld.

De wijzigingen van artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht worden voorgesteld omdat ook dit artikel problemen over het informeren van de ouders onvoldoende uitsluit. Immers, dit artikel garandeert straffeloosheid aan de hulpverlener die zorgvuldig handelt. Daarbij geldt weliswaar als voorwaarde dat de hulpverlener aan de ouder meldt dat hulp aan het kind wordt verleend, maar de mogelijkheid blijft evenwel open dat deze melding anoniem plaatsvindt en dat de ouder daardoor geen enkele mogelijkheid heeft om zich verder op de hoogte te stellen van hoe het met zijn kind (verder) gaat.

De ingevolge de Wet op de jeugdhulpverlening bekostigde voorzieningen van jeugdhulpverlening zullen met name te maken hebben met het gewijzigde artikel 26 van de Wet op de jeugdhulpverlening. Artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht is voor hen van minder belang. Het is immers onwaarschijnlijk dat de strafrechter zal oordelen dat een voorziening onzorgvuldig heeft gehandeld indien zij de zorgvuldigheidseisen van de Wet op de jeugdhulpverlening is nagekomen.

Aanscherping van artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht is niettemin nodig omdat aan weggelopen minderjarigen ook door anderen dan de in de Wet op de jeugdhulpverlening bedoelde voorzieningen onderdak aan een kind kan worden geboden zonder dat diens verblijfplaats aan de ouders wordt gemeld. De verbetering van de informatievoorziening van de ouders kan langs die weg worden bereikt.

De leden van de CDA-fractie stelden vragen over de positie van de opvangvoorziening die heeft gehandeld zonder tussenkomst van een plaatsende instantie en die de verblijfplaats van het kind niet bekend wil maken. Haar positie is aldus. Zij deelt onverwijld aan een plaatsende instantie mede, dat zij tot hulpverlening is overgegaan. Nieuw is dat dit onverwijld moet gebeuren en dat de opvangvoorziening tevens verplicht is om aan de ouders mede te delen dat hulp aan het kind wordt verleend en om hen de naam en het adres van de plaatsende instantie te verstrekken die door haar is ingelicht. Op deze wijze beschikt de ouder over de naam en het adres van de plaatsende instantie tot wie zij zich zonodig kan wenden. Overigens brengt het wetsvoorstel in de verschillende verantwoordelijkheden van degenen die bij de hulpverlening aan weggelopen minderjarigen zijn betrokken geen wijziging.

De leden van de CDA-fractie meenden dat de voorgestelde wettekst de procedure, vervat in de artikelen 25 en 26 van de Wet op de jeugdhulpverlening, niet duidelijker en overzichtelijker maakt. Zij benadrukten het belang van duidelijkheid, zowel voor gesubsidieerde instellingen, als voor niet-gesubsidieerde instellingen als voor particulieren. Ook de leden van de VVD-fractie spraken in dit verband over het bestaan van verschil-

lende meldingsprocedures die, mede ten behoeve van de duidelijkheid, door melding aan de raad voor de kindbescherming zouden moeten worden vervangen. Kennelijk is de indruk ontstaan dat een persoon of instelling die hulp verleent aan een weggelopen minderjarige, door de ingewikkeldheid van de voorgestelde regels niet zou weten wat hem te doen staat.

Wij menen evenwel dat de regelgeving op het punt dat thans aan de orde is, de mededelingsplicht, tamelijk eenvoudig is. Voor een particulier die een minderjarige verbergt is duidelijk wat hij moet doen wil hij geen problemen met het strafrecht krijgen: of hij neemt contact op met de raad voor de kindbescherming en meldt de verblijfplaats van het kind of hij neemt contact op met de ouder of de voogd en zegt wie hij is en waar hij woont. Er is geen reden om te veronderstellen dat deze particulier in verwarring zou raken door regels die gelden voor ingevolge de Wet op de jeugdhulpverlening gesubsidieerde instellingen en voorzieningen van jeugdhulpverlening. In veel gevallen zal hij deze regels niet eens kennen en hij behoeft ze ook niet te kennen. Anderzijds geeft artikel 26 van de Wet op de jeugdhulpverlening aan de laatstbedoelde instellingen en voorzieningen die een kind hebben opgevangen duidelijk aan wat hen te doen staat: de voorziening die besluit tot acute opvang meldt dit aan een plaatsende instantie en deelt de ouders mede dat aan hun kind hulp wordt verleend en wie de plaatsende instantie is met wie zij zo nodig contact kunnen opnemen. Indien de plaatsende instantie besluit tot acute opname in een voorziening, meldt zij dit aan de ouders en maakt zij zich aan hen bekend.

Wij voegen daar nog aan toe dat het voor de ouder of de voogd niet uitmaakt op grond van welke regel hij wordt geïnformeerd. In alle gevallen wordt hij onverwijld op de hoogte gesteld van de aangevragen hulpverlening en van degene die bij deze hulpverlening is betrokken.

De leden van de CDA-fractie vroegen of een plaatsende instantie tussenkomst mag weigeren of in verband met hoge werkdruk of andere verklaarbare redenen mag doorverwijzen naar een andere plaatsende instantie. Een plaatsende instantie is vrij in haar oordeel of zij de plaatsing al dan niet noodzakelijk acht. In dat kader staat het haar eveneens vrij om, desgewenst, de voorziening te verwijzen naar een andere plaatsende instantie, bijvoorbeeld indien zij niet uitsluit dat deze instantie de plaatsing wel nodig acht. Het staat de plaatsende instantie evenwel niet vrij om zich niet beschikbaar te stellen voor het in ontvangst nemen van de in artikel 26, derde lid, bedoelde melding of daartoe door te verwijzen naar andere plaatsende instanties.

De leden van de CDA-fractie vroegen voorts of de plaatsende instantie het laatste woord heeft indien deze meent dat de hulpverlening niet moet worden voortgezet. Het antwoord luidt bevestigend. Voor zover het gaat om de periode na verloop van de in artikel 26 bedoelde twee weken volgt dit uit artikel 25, eerste lid, van de Wet op de jeugdhulpverlening. Indien de plaatsende instantie vóór het verstrijken van de termijn van twee weken tot de conclusie komt dat de hulpverlening niet dient te worden voortgezet, vloeit uit het systeem van de Wet op de jeugdhulpverlening voort dat de voorziening die haar hulpverlening niettemin voortzet, in strijd met de bedoeling van de wet handelt.

De leden van de CDA-fractie vroegen of, indien bij ernstig bedreigde jongeren melding wordt gedaan aan de raad voor de kindbescherming teneinde een maatregel voor te bereiden, de raad voor de kindbescherming binnen 14 dagen tot een oordeel moet komen over de te nemen maatregelen en over de vorm van hulpverlening of de verlenging van de tijdelijke opvang. De leden van de CDA-fractie veronderstelden dat, indien een plaatsende instantie binnen 14 dagen tot een oordeel moet komen over de hulpverlening, ook de raad aan die termijn gehouden zou moeten worden.

Het is juist dat de raad voor de kinderbescherming binnen twee weken moet beoordelen of de opvang van het kind moet worden gecontinueerd. Indien de raad tot de mening komt dat dit het geval is, zal onderzocht moeten worden of de ouders zich, wellicht voor de duur van het onderzoek van de raad, hiermee kunnen verenigen. Willen de ouders hun instemming niet geven en is de hulpverlening aan het kind niettemin noodzakelijk, dan zal de raad voor de kinderbescherming met spoed aan de rechter moeten verzoeken een (voorlopige) kinderbeschermingsmaatregel te treffen. De hoedanigheid van plaatsende instantie impliceert niet de bevoegdheid om een minderjarige tegen de wil van diens ouders in een residentiële voorziening op te nemen, maar maakt de instantie bevoegd tot het stellen van een indicatie voor secundaire hulpverlening. Dat geldt ook voor plaatsing in acute noodsituaties als bedoeld in artikel 26, tweede lid, van de Wet op de jeugdhulpverlening. Aan het vaststellen van de instemming van de ouders én aan de indicatiestelling worden in die gevallen, evenwel slechts gedurende twee weken, minder strenge eisen gesteld. Het betreft hier het geldende recht waaraan het wetsvoorstel niets toe- of afdoet.

De leden van de CDA-fractie vroegen welke principiële redenen zich verzetten tegen een model waarbij in alle gevallen van opvang van weggelopen minderjarigen, hiervan melding wordt gedaan aan de raad voor de kinderbescherming. In de memorie van toelichting (paragraaf 5.5) is hierop reeds ingegaan. Daar kan nog aan worden toegevoegd dat de wenselijkheid van een dergelijk model naar onze mening moet afhangen van de voordelen die een extra controle van de raad voor de kinderbescherming zou kunnen bieden. Indien een kind is opgevangen overeenkomstig artikel 26, tweede lid, van de Wet op de jeugdhulpverlening, onderzoekt de plaatsende instantie of de plaatsing noodzakelijk is. Betrokkenheid van de raad voor de kinderbescherming kan er slechts toe leiden dat de raad onderzoekt of de plaatsende instantie haar werk goed doet. Een dergelijke controlerende taak van de raad voor de kinderbescherming wordt niet wenselijk geacht. Hier heeft de inspectie jeugdhulpverlening een functie. Maar ook wanneer de opvang buiten het stelsel van de Wet op de jeugdhulpverlening plaatsvindt, is ons niet duidelijk waarom de raad voor de kinderbescherming onder alle omstandigheden ingeschakeld moet worden. Zo valt niet in te zien waarom een hulpverlener die zijn indentiteit aan de ouders bekend maakt, zich bovendien aan de raad zou moeten melden. In gevallen waarin de verblijfplaats van het kind aan de raad voor de kinderbescherming wordt bekend gemaakt in gevolge artikel 280, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht, is de raad voor de kinderbescherming reeds thans op de hoogte en kan hij desgewenst nagaan of een maatregel van kinderbescherming moet worden gevraagd.

De instelling van een nieuw orgaan of het verschaffen van een nieuwe taak aan de raad voor de kinderbescherming achten wij onnodig omdat wij niet verwachten dat dit iets toevoegt aan de kwaliteit van de hulpverlening aan weggelopen minderjarigen. Dat door centrale melding een overzicht zou ontstaan van het aantal weglopers is onvoldoende reden om daartoe over te gaan.

De opmerking van de leden van de CDA-fractie dat de raden voor de kinderbescherming ook in het weekend bereikbaar zullen moeten zijn, is juist. Dit zal van de raad voor de kinderbescherming geen extra personele inzet vereisen. Een deel van de raden is reeds thans gedurende 24 uur bereikbaar. Van het onderhavige wetsvoorstel valt geen wijziging te verwachten in het aantal meldingen aan de raad voor de kinderbescherming ingevolge artikel 280, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht. De bereikbaarheid van de raad voor de kinderbescherming kan

met technische hulpmiddelen worden gerealiseerd. Hiermee is ook de desbetreffende vraag van de leden van de GPV-fractie beantwoord.

De leden van de PvdA-fractie meenden dat het wetsvoorstel geen extra waarborgen voor zorgvuldige hulpverlening geeft zoals geadviseerd, en dat anderzijds een verscherping van artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht wordt voorgesteld, waartoe niet is geadviseerd. Wij begrijpen deze leden aldus dat zij een voorkeur hebben voor andere extra waarborgen voor zorgvuldige hulpverlening dan welke in het wetsvoorstel zijn opgenomen. Dat de voorgestelde zorgvuldigheidsnormen in de Wet op de jeugdhulpverlening en in het Wetboek van Strafrecht beperkt zijn tot het aanscherpen van de verplichting informatie te verstrekken aan de ouders vloeit evenwel voort uit de omvang van de problematiek die aan het wetsvoorstel ten grondslag ligt, namelijk de gebrekkige informatievoorziening van de ouders. Wij menen dat het wetsvoorstel dit probleem volendoende oplost.

Wat de leden van de PvdA-fractie bedoelen met de opmerking dat om aanscherping van artikel 280 van het wetboek van Strafrecht niet is gevraagd, is ons niet duidelijk geworden. Met zoveel woorden is in het rapport Rechtzetten van de sub-commissie Kinderbescherming van de Tweede kamer der Staten-Generaal van oktober 1990 (21 818, nr. 2) verzocht om het begrip zorgvuldige hulpverlening in artikel 280 van het wetboek van Strafrecht nader in te vullen, hetgeen in het wetsvoorstel ook gebeurt.

De leden van de PvdA-fractie meenden dat de hulpverlener op wie artikel 26 van de Wet op de jeugdhulpverlening van toepassing is, nu al op grond van artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht verplicht is aan degene die het gezag over het kind uitoefent, te melden dat hulp wordt verleend. Zij vragen in dat verband wat artikel 26 van de Wet op de jeugdhulpverlening toevoegt.

Deze vraag impliceert dat de leden van de PvdA-fractie menen dat een opvangvoorziening die hulp aan een minderjarige verleent als bedoeld in artikel 26, tweede lid, van de Wet op de jeugdhulpverlening, in beginsel strafwaardig handelt, namelijk in strijd met artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht, en, om aan strafbaarheid te ontkomen, ingevolge het derde lid van dit artikel verplicht is aan degene die het gezag over de minderjarige uitoefent te melden dat hulp wordt verleend. Het uitgangspunt dient daarentegen te zijn, dat de bedoelde voorziening van jeugdhulpverlening in beginsel juist niet strafwaardig handelt wanneer zij hulp verleent overeenkomstig artikel 26, tweede lid, van de Wet op de jeugdhulpverlening. Met wijziging van laatstgenoemd artikel 26 wordt dan ook niet beoogd een toevoeging te geven aan artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht, maar wordt beoogd de zorgvuldigheidseisen van de in artikel 26 van de Wet op de jeugdhulpverlening bedoelde hulpverlening te concretiseren. Daarbij gaan wij van de gedachte uit dat, indien voorzieningen die weggelopen minderjarigen opvangen te kort schieten in hun mededelingsplicht aan de ouders, een betere informatievoorziening in de Wet op de jeugdhulpverlening moet worden gegarandeerd. Dat het strafrecht paal en perk stelt aan het handelen van ieder die met goede bedoelingen een minderjarig kind verbergt, leidt niet noodzakelijkerwijs tot de conclusie dat ook daar de normen voor het handelen van residentiële voorzieningen voor jeugdhulpverlening zouden moeten worden opgenomen. Deze normen horen thuis in de Wet op de jeugdhulpverlening.

De leden van de PvdA-fractie vroegen waarom het begrip «zo spoedig mogelijk» dient te worden vervangen door «onverwijld». Zij waren van mening dat, indien de eerste stap bij binnenkomst is dat de ouders moeten worden ingelicht, dat zonder meer een nadelige uitwerking heeft op het hulpverleningsproces. De jongere zal, aldus deze leden, minder

makkelijk aankloppen in deze wetenschap. De leden bepleitten af te zien van wijziging van het begrip zo spoedig mogelijk in onverwijld.

Het is niet duidelijk op welke «vervanging» deze leden met hun vraag doelen. Van vervanging van zo spoedig mogelijk, respectievelijk ten spoedigste, door onverwijld, is in het wetsvoorstel slechts sprake ten aanzien van de informatieplicht die de opvangvoorziening heeft jegens de plaatsende instantie (artikel 26, vierde lid, eerste volzin) en ten aanzien van de informatieplicht jegens de raad voor de kindbescherming ingevolge artikel 280, tweede lid. De aanscherping van deze termijnen heeft, in tegenstelling tot wat de leden van de PvdA-fractie lijken aan te nemen, geen betrekking op mededelingen aan de ouders. Wel wordt voorgesteld om een plicht tot onverwijld mededeling aan de ouders in te voeren waar deze thans in het geheel niet bestaat (artikel 26, derde lid, eerste volzin, van de Wet op de jeugdhulpverlening) en om voor de mededelingsplicht die tot straffeloosheid kan leiden indien artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht is overtreden en waar thans geen termijn geldt, de eis van onverwijldheid in te voeren (artikel 280, derde lid, van het Wetboek van Strafrecht.)

Dat de termijnen waarbinnen men de verschillende mededelingen moet doen, een nadelige uitwerking zouden hebben op het hulpverleningsproces zien wij niet. De leden van de PvdA-fractie meenden dat de formulering «zo spoedig mogelijk» een weging in de individuele situatie wel en de formulering «onverwijld» niet mogelijk maakt. Opmerking verdient dat het nu juist de bedoeling van het wetsvoorstel is om uit te sluiten dat de instelling hier te veel «wegingsvrijheid» heeft. Wij zijn van oordeel dat aan de ouders in alle gevallen onmiddellijk dient te worden medegedeeld dat hulp aan hun kind wordt verleend en wie bij deze hulpverlening direct dan wel indirect is betrokken. Reeds eerder is uiteengezet dat de mededelingsplicht echter niet impliceert dat de ouders steeds op de hoogte moeten geraken van de verblijfplaats van het kind. Wij menen dan ook dat het wetsvoorstel geen afbreuk doet aan de in het verleden tot stand gebrachte rechten van minderjarigen op hulpverlening in wegloopsituaties.

De leden van de PvdA-fractie meenden voorts dat de onverwijld bekendmaking van de identiteit van de hulpverlener en zijn plaats van verblijf of vestiging als bedoeld in het voorgesteld tweede en derde lid van artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht, een te grote aantasting van de rechtspositie van de minderjarige zal betekenen omdat het het opsporen van het kind door zijn ouders aanzienlijk makkelijker maakt. Wij delen deze vrees niet. Indien een hulpverlener een kind verbergt en om die reden aanleiding heeft om te vrezen dat hij in aanraking komt met het strafrecht, kan hij zich van staffeloosheid verzekeren door de verblijfplaats van het kind aan de raad voor de kindbescherming te melden. Hij behoeft zijn identiteit dan niet aan de ouders bekend te maken. Deze eenvoudige regel geeft voldoende mogelijkheden om de door de leden van de PvdA-fractie genoemde veilige vluchthaven aan de minderjarige te garanderen.

De aanscherping van artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht vergroot de mogelijkheden van de ouders om de aan hun kind verleende hulp te doen controleren, zonodig via de rechter in kort geding. Dat de mogelijkheid tot controle voor de ouders wordt vergroot, lijken de leden van de PvdA-fractie te onderschrijven blijkens de door hen geuite zorg dat de voorgestelde aanscherping van de mededelingsplicht in artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht het opsporen van het kind door zijn ouders aanzienlijk makkelijker zou maken. De bepleite uitbreiding van de bevoegdheden van de raad voor de kindbescherming overeenkomstig de Pleegkinderenwet, achten wij dan ook onnodig. Het toekennen van de in deze wet aan de raad voor de kindbescherming toegekende verstrekkende bevoegdheden staat naar ons oordeel niet in verhouding tot de gesignaleerde problematiek. Indien de raad voor de kindbescherming

bij een onderzoek vreest dat de belangen van een kind ernstig bedreigd worden, kan de raad een voorlopige kindbeschermingsmaatregel verzoeken en deze zonodig met behulp van politie en justitie ten uitvoer leggen.

De leden van de VVD-fractie spraken hun vreugde erover uit, dat de regering met het wetsvoorstel gevolg heeft gegeven aan de aanbeveling uit het rapport Rechtzetten van de sub-commissie Kinderbescherming van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Zij vroegen of de regering inzicht heeft in de mate, waarin weggelopen minderjarigen worden opgevangen door andere instellingen dan door de overheid gesubsidieerde instellingen.

Cijfers die aangeven hoe vaak weggelopen minderjarigen onderdak krijgen aangeboden door anderen dan gesubsidieerde voorzieningen van jeugdhulpverlening staan niet tot onze beschikking. Wel kunnen de cijfers over bijstandsverlening aan minderjarigen een indicatie geven voor de omvang van de problematiek. Hierbij wordt uitgegaan van de gedachte dat bij opvang door een niet-gesubsidieerde particulier voor het verblijf van de minderjarige doorgaans naar een andere wijze van bekostiging zal worden gezocht. In 1991 hebben in totaal 465 personen jonger dan 18 jaar bijstand ontvangen, van wie 264 personen volgens de alleenstaande norm. Dit cijfer kan slechts een zeer beperkte indicatie van de problematiek geven. Bij de genoemde aantallen zijn immers ook inbegrepen de minderjarigen die met instemming van hun ouders buiten het gezin verblijven. Mede daarom kan uit deze cijfers wel worden afgeleid dat de omvang van de problematiek beperkt is. Cijfers over de bij het O.M. ingeschreven zaken betreffende het misdrijf van artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht kunnen slechts bij benadering worden gegeven. Dit aantal valt voor 1993 te stellen op ongeveer zeven.

De leden van de VVD-fractie benadrukten dat er zwaarwichtige redenen moeten zijn om van overheidswege mee te werken aan de feitelijke onttrekking van de minderjarige aan het gezag van ouder of voogd. Daarom bepleitten zij een centrale rol van de raad voor de kindbescherming.

Wij zijn de mening toegedaan dat de opvang in een acute noodsituatie overeenkomstig artikel 26, tweede lid, van de Wet op de jeugdhulpverlening, wanneer voorafgaand overleg met de ouder niet heeft plaatsgevonden niet zonder meer kan worden aangeduid als een feitelijke onttrekking van de minderjarige aan het gezag van ouder of voogd. Het zal doorgaans de minderjarige zijn die zich heeft onttrokken aan het gezag van ouder of voogd, waarna de voorziening wordt geconfronteerd met een kind dat niet naar huis wil, maar dat wel hulp en onderdak nodig heeft. Wanneer de voorziening dit kind opneemt, betekent dat nog niet dat zij het kind aan het gezag van de ouders onttrekt. Slechts indien de voorziening weigert de verblijfplaats van het kind aan de ouder bekend te maken, zal onder omstandigheden sprake kunnen zijn van het verbergen van deze minderjarige in de zin van artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht.

Het uitgangspunt dat plaatsing van een minderjarige in een voorziening van secundaire jeugdhulpverlening in beginsel niet mogelijk is indien de ouders daartegen bezwaar hebben, blijft onverlet. Aan de vaststelling van de instemming van de ouders worden evenwel, thans en straks, in gevallen van acute nood, minder strenge eisen gesteld, uitdrukkelijk met die beperking dat de in het kader van artikel 26 van de Wet op de jeugdhulpverlening geboden hulpverlening slechts twee weken kan voortduren.

Wij zijn het met de leden van de VVD-fractie ten dele eens dat in bijzondere gevallen, ontleend aan het belang van het kind, de identiteit

van de hulpverlenende instelling niet bekend kan worden gemaakt. Wij achten het in alle gevallen gewenst dat de ouder op de hoogte is welke instelling zich met zijn kind bezig houdt, ook indien het noodzakelijk is mededeling van de verblijfplaats van het kind achterwege te laten. De informatieplicht jegens de ouders is echter in die zin beperkt dat de opvangende voorziening zijn identiteit niet behoeft bekend te maken, maar kan volstaan met het opgeven van de plaatsende instantie.

De leden van de VVD-fractie achtten het gewenst een instructie te doen uitgaan dat de instantie die aan de ouders meldt dat de minderjarige is opgevangen, tevens bemiddelt in het vinden van de juiste hulp voor de ouders, indien zij dat wensen. In de memorie van toelichting is reeds overwogen dat wij een regeling terzake niet noodzakelijk achten omdat de algemene hulpverleningsinstellingen voldoende mogelijkheden bieden voor ouders die deze hulp wensen. Voorts zal in de praktijk de instantie die het contact met de ouders legt, de door de leden van de VVD-fractie bedoelde informatie desgewenst reeds verstrekken.

De leden van de VVD-fractie onderscheiden drie soorten van hulpverlening aan weggelopen minderjarigen: hulpverlening waarop de Wet op de jeugdhulpverlening van toepassing is, hulpverlening door niet-gesubsidieerde instellingen, en hulpverlening door familie en bekenden. Zij vroegen of de regering ook deze driedeling voor ogen heeft.

Eigenlijk zien wij meer een tweedeling dan een driedeling: hulpverlening door voorzieningen van secundaire jeugdhulpverlening die onder de Wet op de jeugdhulpverlening vallen en hulpverlening door anderen. Centraal bij dit onderscheid is dus de opvang in een ingevolge de Wet op de jeugdhulpverlening bekostigde voorziening. Voor deze laatstbedoelde opvang is een indicatiestelling vereist waarover overleg met de ouders heeft plaatsgevonden, tenzij zich de situatie van acute nood van artikel 26, tweede lid, van de Wet op de jeugdhulpverlening, voordoet. In gevallen waarin door anderen dan de hier bedoelde voorzieningen onderdak wordt verleend aan een weggelopen minderjarige bestaat geen specifieke regelgeving. Wel is de desbetreffende hulpverlener strafbaar indien zijn hulp impliceert dat het kind door hem wordt verborgen in de zin van artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht. Hij kan in dat geval evenwel aan strafbaarheid ontkomen door de eisen van het tweede en derde lid van genoemd artikel 280 na te leven.

Een en ander neemt niet weg dat het opnemen van een kind tegen de wil van de ouders in alle gevallen in beginsel slechts is toegelaten ingevolge een rechterlijke uitspraak houdende een kinderbeschermingsmaatregel. Het gaat bij de onderhavige problematiek echter om noodsituaties. Het kind moet onmiddellijk hulp kunnen krijgen wanneer het in een ernstige conflictsituatie met zijn ouders verkeert. Indien de ouders zich tegen de hulpverlening verzetten en blijven verzetten zal een kinderbeschermingsmaatregel doorgaans geïndiceerd zijn. Niet alleen de raad voor de kinderbescherming en de officier van justitie, maar ook de ouders zelf kunnen zich met een verzoek hiertoe tot de rechter wenden.

De leden van fractie van D66 waren van mening dat het begrip onverwijld terwille van de duidelijkheid beter zou kunnen worden vervangen door een termijn van bijvoorbeeld 24 uur. Wij zijn evenwel van mening dat het begrip onverwijld voldoende aangeeft dat snel moet worden gehandeld.

Het standpunt van de leden van de fractie van D66 dat degenen die de ouderlijke macht of de voogdij uitoefenen onverwijld mededeling moeten ontvangen over de opvang van een minderjarige, ongeacht de omstandigheid of de minderjarige al dan niet door tussenkomst van een plaatsende instantie is opgevangen, wordt door ons gedeeld. Het

voorgestelde derde lid van artikel 26 van de Wet op de jeugdhulpverlening verplicht daartoe. Voor dit doel is het, in tegenstelling tot wat de leden van de fractie van D66 meenden, dus niet nodig dat de verantwoordelijkheid voor de melding te allen tijde gelegd wordt bij de plaatsende instantie. Waarom wij het leggen van deze verantwoordelijkheid bij een plaatsende instantie die niet betrokken was bij de beslissing om aan het kind hulp te bieden onwenselijk achten, is in de memorie van toelichting (paragraaf 4.4) uiteengezet.

De leden van de fractie van D66 stelden voor de melding aan de ouder ingevolge artikel 280, derde lid, van het Wetboek van Strafrecht, alsook de melding van de verblijfplaats van het kind aan de raad voor de kindbescherming ingevolge artikel 280, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht, te vervangen door melding aan bijvoorbeeld de politie. Dit voorkomt, aldus deze leden, dat de ouders in onzekerheid verkeren en dat een mogelijke fuikwerking door melding aan de raad voor de kindbescherming wordt voorkomen.

Het komt ons voor dat het begrip fuikwerking in relatie tot het optreden van de raden voor de kindbescherming doorgaans gebruikt wordt voor het ongewenste mechanisme dat een contact tussen ouders en raad buiten het terrein van de kindbeschermingsmaatregelen in de loop van het contact al te gemakkelijk aanleiding voor de raad kan worden om een kindbeschermingsmaatregel uit te lokken. De melding aan de raad voor de kindbescherming ingevolge artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht daarentegen is er juist op gericht om de raad de mogelijkheid te geven te onderzoeken of een kindbeschermingsmaatregel noodzakelijk is. Van enige fuikwerking lijkt ons dan ook geen sprake.

Dat melding van de verblijfplaats aan de politie tot minder onzekerheid voor de ouders zou leiden dan melding aan de raad voor de kindbescherming, zien wij niet in. Melding aan de raad voor de kindbescherming heeft als voordeel dat de raad voor de kindbescherming, indien nodig, onmiddellijk kan onderzoeken of een kindbeschermings-situatie aanwezig is. Bij melding aan de politie kan de raad voor de kindbescherming pas optreden wanneer de melding door de hulpverlener aan de politie is gevolgd door een (niet-verplichte) melding van de politie aan de raad voor de kindbescherming

De leden van Groen Links waren met de regering eens dat zoveel mogelijk moet worden voorkomen dat ouders van weggelopen kinderen onnodig lang in onzekerheid verkeren over de situatie waarin hun kind zich bevindt. Het was deze leden opgevallen dat met dit wetsvoorstel alleen de positie van degene die de ouderlijke macht of de voogdij uitoefent wordt versterkt.

Ons antwoord hierop is, dat dit ook de bedoeling is. Ook de sub-commissie Kinderbescherming van de Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft in haar rapport Rechtzetten ten aanzien van dit onderwerp slechts regelgeving van de positie van de ouder aanbevolen. Het is dus ook niet meer dan vanzelfsprekend dat het wetsvoorstel alleen dit onderwerp regelt. Dit betekent echter geenszins – eerder in deze memorie alsook in de memorie van toelichting is dit reeds uiteengezet – dat aan de gevestigde rechten van minderjarigen is getornd.

De leden van de fractie van Groen Links konden zich voorstellen dat het bekend maken van de identiteit en de plaats van vestiging van de hulpverlenende instantie gevaar kan opleveren voor de jongere, omdat de ouders dan weten in welke plaats het kind zich bevindt. Met name in kleine steden voorzagen zij hier problemen. Het voorgestelde artikel 26 van de Wet op de jeugdhulpverlening legt de voorziening waar het kind is opgenomen evenwel niet de verplichting op haar identiteit van de plaatsende instantie opgeven. In het geval dat de plaatsende instantie voor de opvang verantwoordelijk is, meldt deze haar identiteit. Hieruit behoeft niet te blijken waar het kind verblijft.

De leden van de fractie van Groen Links vroegen of bij melding van de verblijfplaats van de minderjarige aan de raad voor de kindbescherming ingevolge artikel 280, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht, voor honderd procent gegarandeerd is dat de raden de verblijfplaats van de weggelopen jongeren niet mededelen aan de ouders. Het antwoord luidt dat deze garantie niet kan worden gegeven. Dat de raad voor de kindbescherming op onverantwoorde wijze aan de ouders mededelingen zou doen over hun weggelopen kind is evenwel op geen enkele wijze naar voren gekomen bij de onderhavige problematiek en is ons ook niet op andere wijze bekend geworden. Wij menen dan ook dat dit aspect buiten beschouwing kan blijven.

De leden van de SGP-fractie constateerden dat het wetsvoorstel een uitwerking is van de voorstellen indertijd gedaan door de commissie Vliegenthart en Gijsbers. Zij konden zich in grote lijnen met het wetsvoorstel verenigen. Wel vroegen zij zich af of het begrip zorgvuldige hulpverlening niet nader zou moeten worden omschreven.

Wat het begrip zorgvuldige hulpverlening betreft geeft het wetsvoorstel een nadere invulling van de in de Wet op de jeugdhulpverlening neergelegde zorgvuldigheidseisen. Voor wat betreft de zorgvuldige hulpverlening die leidt tot straffeloosheid wanneer een minderjarige voor zijn ouders wordt verborgen is het begrip zorgvuldigheid eveneens nader ingevuld. Het begrip zorgvuldige hulpverlening is dus wel degelijk nader omschreven. Een verdergaande omschrijving van zorgvuldige hulpverlening achten wij evenwel onnodig en niet goed denkbaar.

De leden van de GPV-fractie achtten het een goede zaak dat de rechtwaarborgen betreffende de hulpverlening aan weggelopen minderjarigen worden verbeterd. Zij konden zich voorstellen dat in bepaalde noodsituaties de verblijfplaats van het kind onbekend dient te blijven. Zij vroegen of het risico dat de verblijfplaats van het kind bekend wordt niet groter wordt, indien ingevolge het voorgestelde artikel 26 van de Wet op de jeugdhulpverlening in alle gevallen de verplichting ontstaat mee te delen dat aan het kind hulp wordt verleend.

Wij menen dat een dergelijk risico door het wetsvoorstel niet in de hand wordt gewerkt. Dat een ouder op zoek gaat naar zijn kind, kan samenhangen met de onzekerheid waarin hij verkeert doordat hij niet geïnformeerd wordt. De mededeling dat aan een kind hulp wordt verleend, kan er toe leiden dat de ouder eerder gerustgesteld is en zich kan vinden in de met hem af te spreken procedure over het vervolg van de hulpverlening aan zijn kind. Of een ouder niettemin op zoek gaat naar zijn kind en diens verblijfplaats ook achterhaalt, is, met of zonder informatieplicht, niet in alle gevallen uit te sluiten. Wat het onderhavige wetsvoorstel betreft: dit verplicht noch tot het bekendmaken van de identiteit van de voorziening voor jeugdhulpverlening waarin het kind is opgenomen, noch tot bekendmaking van de verblijfplaats van het kind. Slechts de identiteit van de plaatsende instantie moet worden medegedeeld. Deze eisen achten wij zowel jegens de ouders als jegens de minderjarige zorgvuldig.

De leden van de GPV-fractie stelden voorts enige vragen die betrekking hebben op de reikwijdte van de mededelingsplicht ingevolge artikel 280, tweede en derde lid, van het Wetboek van Strafrecht. Zij merkten daarbij op dat zij niet overtuigd waren van de mogelijkheid de inhoud van door bekenden of familieleden geboden hulp in een wettelijke regeling vast te leggen.

Wij zijn van mening dat de wettelijke regeling, aangevuld zoals voorgesteld, voldoende garanties biedt tegen het straffeloos verbergen van een weggelopen minderjarige door een particulier die zich er op beroept te hebben gehandeld als een zorgvuldige hulpverlener. De zorgvuldigheidseisen van het voorgestelde derde lid brengen mee dat

degene die zich over een kind heeft ontfermd, ten minste aan de ouder of voogd moet laten weten dat dit het geval is en moet mededelen wie hij is en waar hij woont of gevestigd is. Indien de hulp van de hier bedoelde kennis leidt tot het verbergen van een kind, kan de ouder, die op de hoogte is van de identiteit van de hulpverlener, zonedig via de kort geding-rechter het handelen van de hulpverlener doen controleren. Ook kan hij de raad voor de kindbescherming verzoeken een onderzoek in te stellen of een verzoek tot ondertoezichtstelling van het kind bij de kinderrechter indienen. Ten slotte kan, achteraf, door de strafrechter, worden beoordeeld of de hulpverlening zorgvuldig was. Onder welke omstandigheden de door deze kennis geboden hulp zorgvuldig genoeg wordt geacht om hem straffeloos te doen zijn, zal van geval tot geval verschillen en kan moeilijk in een wettelijke regeling worden vastgelegd.

Het antwoord op de vraag of een familielid of kennis die een weggelopen minderjarige heeft opgevangen verplicht is een instelling voor jeugdhulpverlening of de raad voor de kindbescherming in te lichten, luidt ontkennend. Het is de ouder die moet worden ingelicht. Indien het bedoelde familielid van mening is dat de bekendmaking van zijn identiteit het risico oplevert dat de ouder de verblijfplaats van het kind te weten komt terwijl dit ongewenst is, zal hij de raad voor de kindbescherming inlichten en de verblijfplaats van het kind aan deze moeten mededelen. De zorgvuldigheid van de hulpverlening is in het eerste geval onderworpen aan de controle van de ouder en in het tweede geval aan de controle door de raad voor de kindbescherming. De vraag of het familielid dat een kind onderdak heeft verleend zonder dat hij de verblijfplaats van het kind aan de ouder of voogd bekend heeft gemaakt, bij het verlenen van onderdak is gebonden aan een termijn van twee weken, wordt ontkennend beantwoord. De in artikel 26 van de Wet op de jeugdhulpverlening bedoelde termijn van twee weken geldt alleen voor de opvang door de daar bedoelde voorzieningen van jeugdhulpverlening.

Het antwoord op de vraag van de leden van de GPV-fractie, of de raad voor de kindbescherming verplicht is de aanwijzing die zij hebben gekregen om na een melding als bedoeld in artikel 280, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht de ouders op de hoogte te stellen van het feit dat hulp aan hun kind wordt verleend, op te volgen, luidt bevestigend. Voor de vraag van de leden van de GPV-fractie over de bijdrageplicht van de ouder indien hij geen toestemming geeft voor de verleende hulp, verwijs ik naar het wetsvoorstel ouderbijdrage jeugdhulpverlening (22 060).

Het lid van de RPF-fractie sprak zijn waardering uit voor het feit dat een tekortkoming in de wetgeving nu wordt weggewerkt. Hij constateerde evenwel nog een leemte. Hij achtte regeling van de verplichting voor de raad voor de kindbescherming om na ontvangst van een melding ingevolge artikel 280, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht de ouders onverwijld mee te delen dat hulp aan het kind verleend wordt op het niveau van de formele wet vereist. Reeds in de memorie van toelichting is uiteengezet waarom deze verplichting bij aanwijzing wordt geregeld. Zij is thans opgenomen in het op artikel 4 van het Organisatiebesluit raden voor de kindbescherming gebaseerde Normenrapport II van september 1992, dat op 1 oktober 1992 in werking is getreden. Wij hebben geen reden om aan te nemen dat deze verplichting door de raad voor de kindbescherming niet wordt nagekomen omdat zij niet is opgenomen in een wet in formele zin.

De mening van het lid van de RPF-fractie dat de raad voor de kindbescherming geen plaatsende instantie kan zijn indien geen sprake is van een maatregel van voorlopige toevertrouwing, is onjuist. De raad is ingevolge artikel 27, derde lid, aanhef en onder b, van de Wet op de

jeugdhulpverlening ook in het kader van de voorbereiding van een maatregel van kindbescherming plaatsende instantie. Overigens betekent dit slechts dat de raad voor de kindbescherming de bevoegdheid heeft de benodigde indicatie te stellen en niet dat de raad de bevoegdheid zou hebben om, zonder kindbeschermingsmaatregel een kind tegen de wil van de ouders uit huis te plaatsen.

II. ARTIKELSGEWIJS

Artikel I

Bij nota van wijziging worden in onderdeel B van dit artikel de woorden veertien dagen vervangen door twee weken. Hiermee wordt de tekst aangepast aan de terminologie van de Algemene Wet Bestuursrecht.

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

De Staatssecretaris van Justitie,
A. Kosto

De Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,
H. d'Ancona.